

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

AN EFFECT OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON PHILOSOPHY FOR CHILDREN APPROACH
ENHANCE ANALYTICAL THINKING ABILITY OF FIFTH GRADE STUDENTS

นางสาวดาริกา สมนึก *

Darika Somnuk

ผศ.ดร.ยศวีร์ สายฟ้า **

Asst. Prof. Yotsawee Saifah, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัฐบาลระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่ง จำนวน 25 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท (1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที่แบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired-Sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ เกรดเฉลี่ยของนักเรียน อาชีพของผู้ปกครองและความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนขณะที่ภูมิลำเนาของนักเรียนส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์

* หน่วยงานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1

ที่อยู่ 42/3 หมู่ 6 ตำบล วังหว่า อำเภอลือทอง จังหวัดระยอง

E-mail Address: ggdarika@outlook.co.th

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: Yotsawee.s@gmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

This research aimed to: (1) compare the analytical abilities of students before and after organizing learning activities based on the philosophy for children; the sample used in this study consisted of 25 students in grade 5 who studied in a public school located in the countryside in the second semester of school year 2017. There were two types of instruments used in this study: (1) a learning activities plan was based on the philosophy for children to promote analytical abilities and (2) an analytical ability test was used to collect data. The data were analyzed by finding the average of arithmetic, standard deviation and paired-sample t-test at a statistically significant level of .05. The results found that students who joined in the learning activities based on the philosophy for children had the ability to analyze after the treatment higher than before at the statistically significant level of .05, and the differences between sex, age, GPA, parental occupation, and family relationships did not affect students' analytical ability, which was different from the students' domicile, affecting his or her ability to think.

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์ /ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ /ปรัชญาสำหรับเด็ก/ ประถมศึกษา

KEYWORDS: ANALYSIS / ANALYTICAL ABILITIES / PHILOSOPHY FOR CHILDREN / PRIMARY

บทนำ

หัวใจสำคัญของการประถมศึกษาคือ การพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาอย่างเป็นองค์รวม (Whole-child Development) หมายถึง การส่งเสริมผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาด้วย การพัฒนานักเรียนประถมศึกษาให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ข้อ 2 ที่ระบุถึงการพัฒนาคณาจารย์และการเรียนรู้ สมควรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละช่วงวัย เน้นการเพิ่มพูนความรู้ และเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สำหรับบริบทต่างประเทศนั้น การส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ถูกพูดถึงอย่างมาก เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศแคนาดา ประเทศเม็กซิโก และประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ได้กำหนดบทเรียนการคิด CoRT (Cognitive Research Trust) ในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดโดยเฉพาะ (กานต์สุดา มาฆะศิริานนท์, 2556) ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษาเหมาะสมกับยุคสมัยศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายและเผยแพร่ได้หลายช่องทาง รวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น ถือเป็นเครื่องย้ำเตือนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้นทักษะการคิดถือเป็นทักษะที่จำเป็น (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, 2554)

การสอนการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็น เพราะช่วงวัยของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่พร้อมจะได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ ผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงทักษะกระบวนการคิดอื่นๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ และสามารถตัดสินใจภายใต้เหตุผล การคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดเกือบทุกประเภท ทั้งการคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณ ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์จึงถือเป็นการสร้างรากฐานของทักษะกระบวนการคิดด้านอื่นๆ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยการคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) คือ ความสามารถในการมองรายละเอียดต่างๆ จำแนก แยกแยะ ข้อมูลต่างๆ เป็นส่วนย่อยๆ อย่างมี

ลำดับขั้นตอนและมีเหตุผล เพื่ออธิบายและค้นหาความจริง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) การคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาข้อมูล และเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาต้องเร่งพัฒนา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะช่วยสร้างข้อสรุป ประกอบข้อมูลในการตัดสินใจ มีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ถึงเหตุและผล และประเมินผลต่างๆ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) ซึ่งผู้ที่อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข จำเป็นต้องใช้ปัญญาในการคิดพื้นฐานของสติปัญญา (เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ, 2554) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารัฐบาล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะให้ความสำคัญ ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น แต่ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ แต่คิดไม่ได้ ตอบไม่ได้จากสิ่งที่อ่าน ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากเหตุไปผล หรือคิดซ้ำซ้อน และสรุปประเด็นได้ ทำให้การทดสอบ Programme for International Student Assessment (PISA) ในปี 2015 ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยวัตถุประสงค์ของการสอบนี้คือ ประเมินคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศสมาชิกและประเทศร่วมโครงการ PISA ประเมินความรู้และทักษะของผู้เรียนที่มีอายุ 15 ปี ในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เน้นการให้เหตุผลและการคิดวิเคราะห์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) ซึ่งการที่ผู้เรียนจะสามารถทำข้อสอบ PISA ให้ได้คะแนนที่ดีนั้น จะต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื่องจากข้อสอบ PISA เน้นการคิด การให้เหตุผล การแยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น การเชื่อมโยงหลักการ รวมทั้งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานกองทุนส่งเสริมการวิจัย (สกว.) เรื่อง การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่ง ของนักเรียนไทย (ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ, ยศวีร์ สายฟ้า และดวงจันทร์ วรคามิน, 2559) ที่ศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 แห่ง นักเรียนจำนวน 2,901 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการคิดวิเคราะห์ ที่เทียบกับเกณฑ์ การทดสอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ร้อยละ 60 คือ ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคิดเป็นร้อยละ 1.07 ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเร่งด่วน

ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ โดยอาจเป็นผลมาจากหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเน้นเนื้อหาสาระตามมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตรมากเกินไป โดยไม่ได้เชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เรียนกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ตลอดจนรูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการได้มาซึ่งคำตอบมากกว่ากระบวนการคิดหรือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการทำแบบฝึกหัดเพื่อมุ่งหาคำตอบ แทนการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องและมีความหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการใช้ทักษะกระบวนการคิดดังที่ควรจะเป็น เมื่อครูใช้วิธีการสอนแบบดังกล่าว ผู้เรียนจึงไม่ได้พัฒนาศักยภาพของสมองอย่างเต็มที่ ขาดการฝึกคิด เน้นการจำเพื่อมาตอบ ไม่เกิดการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ ขาดความกระตือรือร้นและขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่พยายามหาคำตอบเมื่อเจอสิ่งที่ยากหรือเป็นอุปสรรค ขาดการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาส่งผลให้ไม่สามารถสรุปประเด็นจาก

เรื่องที่น่าอ่าน ไม่กล้าที่จะถามและตอบจากสิ่งที่รู้หรือสงสัย ขาดการเชื่อมโยงเหตุและผล ขาดความภาคภูมิใจจากผลงานที่คิดได้เพราะคำตอบที่ได้มีอยู่ในตำราเป็นสิ่งที่คนอื่นคิดไว้แล้ว (มนตรี วงษ์สะพาน, 2556) รวมทั้งไม่สามารถสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาหรือข้อมูลที่เรียนรู้และไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่มีไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งในทางกลับกันผู้เรียนในระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเรื่องความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แต่ดูเหมือนว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่เน้นการพัฒนาความสามารถในด้านนี้ได้เหมาะสม ผู้เรียนจึงขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประเด็นนี้จึงสะท้อนให้เห็นปัญหาสำคัญซึ่งเป็นปัญหาวิจัยของงานวิจัยนี้ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ในการส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลและยั่งยืน ครูควรหาเครื่องมือที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิดได้อย่างแท้จริง ดังเช่นแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก (Philosophy for Children) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้แก่เด็ก ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นโดย Lipman (1980 อ้างถึงในปัทมศิริ ธีรานุรักษ์, 2544) มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมเด็กให้เป็นนักคิดที่ดีและมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลก ซึ่งเมื่อนำไปใช้แล้วสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดเพิ่มมากขึ้น เช่น ประเทศเกาหลีใต้ที่นำการสอนปรัชญาสำหรับเด็กไปใช้ เพราะเล็งเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับทักษะกระบวนการคิด (เพ็ญลักษณ์ ภักดีเจริญ, 2556) อย่างไรก็ตาม แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเป็นเพียงหลักการที่ Lipman (1980 อ้างถึงในปัทมศิริ ธีรานุรักษ์, 2544) คิดค้นขึ้นมาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้กับเด็ก ไม่ใช่การสอนให้ผู้เรียนคิดโดยใช้ปรัชญาของนักคิดต่างๆ (บรรจง อมรชวิน, 2554) วิธีสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กคือการสืบสอบเชิงปรัชญา (philosophical inquiry) ไปใช้ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เรียกว่าชุมชนแห่งการสืบสอบ (community of inquiry) (ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์, 2544) ซึ่งวิธีการสอนดังกล่าวมุ่งเน้นการใช้การสนทนา (dialogic) เป็นพื้นฐาน Lipman (1980 อ้างถึงในปัทมศิริ ธีรานุรักษ์, 2544) เชื่อว่าการสนทนาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนผ่านการพูดคุยซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการสื่อสาร เกิดทักษะกระบวนการคิด สามารถแสดงความคิดเห็น ผ่านเหตุผลได้ ไม่ว่าจะเป็นการสนทนาระหว่างครูกับผู้เรียนหรือผู้เรียนกับผู้เรียน เพราะการสนทนาจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น (Tomasello et al., 2004 อ้างใน Fisher, 2007)

แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเป็นแนวคิดที่น่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนชั้นประถมศึกษาให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดของตนเองร่วมกับผู้อื่น การตอบคำถาม การตั้งคำถาม การสนทนา การอภิปรายร่วมกัน อย่างสม่ำเสมอจะทำให้เกิดความชำนาญ ผู้เรียนจะสามารถจัดการความคิดตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ภายใต้การจัดการเรียนการสอนแบบไม่เน้นเนื้อหารายวิชา (content free) ที่ไม่อิงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก

สมมุติฐานการวิจัย

ความสามารถของนักเรียนในการคิดวิเคราะห์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงทดลอง (experimental research design) เป็นแบบแผนของการวิจัย โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งกลุ่ม (The one-group pretest- posttest design) จากนั้นจึงใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเรียนทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก และเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. ศึกษาแนวคิดและหลักการวัดและประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามองค์ประกอบดังกล่าว
3. ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สถานการณ์ เหตุการณ์ประจำวัน นิทาน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล ประถมศึกษาแห่งหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ชนบท

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนรัฐบาลระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ชนบท

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับใช้วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทั้งก่อนและหลังการทดลอง และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้สะท้อนความคิดในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสรุปออกมา 5 ข้อ ประกอบด้วย การแยกแยะเนื้อหา การจัดระบบข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล บอกวิธีการดำเนินการตรวจสอบและประยุกต์ใช้ โดยผู้วิจัย เลือกใช้แบบวัดแบบเลือกตอบ ผู้วิจัยจึงใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 5 ข้อ นอกจากนี้ นำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณความสอดคล้องรายข้อ (item objective congruence: IOC) แล้วพิจารณาตัดเลือกข้อที่มีดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์ (วรณี แกมเกตุ, 2555) คือ มากกว่า .50 (IOC > .50) ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับโครงสร้างหรือวัตถุประสงค์ จากนั้นให้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่อยู่ในชนบท ภาคเรียนที่ 2 ที่มีความสามารถใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผ่านการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน คำนวณค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder -Richardson) ค่าความยากง่าย (Level of difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (power of discrimination) โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์แบบสอบ (test analysis program: tap) แล้วคัดเลือกแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ข้อที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ (วรรณิ์ แกมเกตุ, 2555) คือมีค่าความเที่ยงตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก 2) เลือกวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Fisher (2007) ภายใต้แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก มี 6 ขั้นตอน (1) ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน โดยใช้เกมหรือการบริหารสมอง รวมทั้งการใช้การสนทนา เพื่อให้พร้อมต่อการเรียนรู้ (2) ขั้นแบ่งปันเรื่องราวสถานการณ์ เหตุการณ์ รูปภาพหรือประเด็นที่สนใจเพื่อเข้าสู่กระบวนการคิดโดยครูจะต้องใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสนทนา (3) ขั้นช่วงเวลาแห่งการคิด จากประเด็นหรือสถานการณ์ตัวอย่างสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน โดยใช้การสังเกต เปรียบเทียบ เชื่อมโยง การจำแนก จัดหมวดหมู่ (4) ขั้นช่วงเวลาแห่งการตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนตั้งคำถามของตนเอง แล้วไปเขียนบนกระดาน จากนั้นจัดกลุ่มของคำถาม และแบ่งกลุ่ม เพื่อค้นหาคำตอบ (5) ขั้นแลกเปลี่ยนความคิด สนทนาระหว่างครูและผู้เรียน หรือผู้เรียนและผู้เรียนสนทนาร่วมกัน อาจเป็นกิจกรรมกลุ่ม จากประเด็นที่สงสัยและช่วยกันค้นหาคำตอบ (6) ขั้นสรุป ประมวลผลความคิด สนทนาร่วมกันหรืออาจใช้ผังกราฟิกเพื่อช่วยในการสรุป เพื่อเป็นการสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากนั้นศึกษาเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้แก่เนื้อหาจากข่าว นิทาน เรื่องเล่า ตำนาน บทความ หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนพบ และกำหนดโครงสร้างแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 21 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) สังคมในชีวิตประจำวัน 3) ภัยอันตรายจากสิ่งรอบตัว 4) สินค้าและบริการ 5) สื่อ ข่าวสารบ้านเมือง ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มีจำนวนชั่วโมงหน่วยละ 4 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 มีจำนวนชั่วโมง 5 ชั่วโมง

การดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ส่งหนังสือขอความร่วมมือ
2. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง (pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบบปรนัยจำนวน 15 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 60 นาที
3. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้การสัมภาษณ์จำนวน 5 ข้อ เพื่อใช้ตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์แบบปรนัยก่อนการทดลอง
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มทดลองใช้เวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 21 ชั่วโมง ผู้วิจัยบันทึกผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำผลที่ได้ไปอภิปราย

5. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง (post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบบปรนัยจำนวน 15 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 60 นาที

6. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้การสัมภาษณ์จำนวน 5 ข้อ เพื่อตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์แบบปรนัยหลังการทดลอง

7. นำคะแนนที่ได้จากการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของนักเรียนโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลนักเรียนของสถานศึกษา

2. วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยทดสอบค่า t แบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired-Sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยผลต่างของคะแนนหลังเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มตาม เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย ภูมิภาค อาชีพผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ในครอบครัว ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยใช้ค่าสถิติแบบ (Independent-sample-t test) และ (One-way-Anova) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของนักเรียน (อ้างอิงจากฐานข้อมูลนักเรียนของสถานศึกษา)

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1. สภาพทั่วไปของนักเรียน (อ้างอิงจากฐานข้อมูลนักเรียนของสถานศึกษา)

จากข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 25 คน ประกอบไปด้วย เพศชาย จำนวน 10 คน เพศหญิง จำนวน 15 คน ซึ่งมีอายุ 10 ปี จำนวน 7 คน อายุ 11 ปี จำนวน 16 คน และอายุ 12 ปี จำนวน 2 คน เกรดเฉลี่ยสะสมของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีนักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่า 3.51 จำนวน 5 คน เกรดเฉลี่ย 3.00 – 3.50 จำนวน 11 คน และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 จำนวน 9 คน เป็นคนในพื้นที่ 20 คน และนอกพื้นที่จำนวน 5 คน อาชีพผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่รับจ้างกรีดยางเป็น จำนวน 18 คน รับจ้างทั่วไปจำนวน 3 คน ทำสวนจำนวน 3 คน และค้าขายจำนวน 1 คน ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองในครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ครอบครัวหย่าร้าง เป็นจำนวน 15 คน และความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี จำนวน 10 คน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับเพศ อายุ เกรดเฉลี่ย ภูมิภาค อาชีพผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียนโดยใช้ค่าสถิติแบบ (Independent-sample-t test) และ (One-way-Anova) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับเพศ ภูมิภาคและความสัมพันธ์ในครอบครัวของนักเรียน

n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
---	-----------	------	---	------

เพศ	ชาย	10	14.30	2.869	-1.201	.242*
	หญิง	15	15.40	1.724		
ภูมิลำเนา	ในพื้นที่	20	15.45	1.986	2.362	.027*
	นอกพื้นที่	5	13.00	2.449		
ความสัมพันธ์ ในครอบครัว	หย่าร้าง	15	14.80	1.699	.425	.674*
	อยู่ด้วยกัน	10	15.20	3.011		

P < .05

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับอายุ เกรดเฉลี่ยสะสมของนักเรียนและอาชีพของผู้ปกครอง

	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	2	9.022	4.511	.871	.432*
	ภายในกลุ่ม	22	113.938	5.179		
	รวม	24	122.960			
เกรดเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	19	115.793	6.094	4.252	.058*
	ภายในกลุ่ม	5	7.167	1.433		
	รวม	24	122.960			
อาชีพ ผู้ปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	3	4.460	1.487	.263	.851*
	ภายในกลุ่ม	21	118.500	5.643		
	รวม	24	122.960			

P < .05

จากตาราง 1 และตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ เกรดเฉลี่ย อาชีพของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ซึ่งแตกต่างกับภูมิลำเนาของนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก

นักเรียนกลุ่ม	n	\bar{x}	S.D.	t	Sig.
ทดลอง					
คะแนนก่อนเรียน	25	7.96	2.47	-19.668*	.000*
คะแนนหลังเรียน	25	14.96	2.26		

จากตาราง 3 พบว่าคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตก่อนเรียนเท่ากับ 7.96 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.47 และมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตหลังเรียนเท่ากับ 14.96 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.26 และเมื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (Paired-Sample t-test) พบว่าคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ เกรดเฉลี่ย อาชีพของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในขณะที่ภูมิฐานะของนักเรียนส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์

อภิปรายผล

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้อาจมีเหตุผลในหลายประเด็นซึ่งผู้วิจัยแบ่งประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. การเรียนรู้ผ่านการสนทนา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสนทนามีความสำคัญ เพราะช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดให้แก่เด็ก ซึ่งในขั้นตอนที่ 3 ของการจัดกิจกรรม คือ ช่วงเวลาแห่งการคิด เป็นขั้นที่นักเรียนได้สนทนาร่วมกันกับเพื่อนทั้งการสนทนาแบบกลุ่มและการสนทนาแบบคู่ โดยนักเรียนจะเชื่อมโยงเหตุผลกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของตนเองเพื่อประกอบการสนทนา ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของไวทสกี ที่กล่าวว่า การพูดเป็นกระบวนการทางสติปัญญาขั้นสูงที่ถูกสร้างขึ้นทางปฏิกริยาทางสังคม การที่นักเรียนได้สนทนากับบุคคลที่มีสติปัญญาที่แตกต่างจากตนเองหรือผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาษาที่มากกว่าจะช่วยส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนได้ Vygotsky (1987 อ้างถึงใน Daniels, 2016) ส่งผลให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำอธิบายของลิปแมนและคณะที่ได้อธิบายแนวคิดของโสเครตีส (Socrates) (Lipman et al., 1980 อ้างถึงใน ปัทมศิริ อธิราษฎร์, 2544) กล่าวว่า การสนทนาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการคิดที่ดีขึ้น ส่งผลให้คะแนนที่อยู่ในระดับที่ต่ำมีคะแนนสูงขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Fisher, 2007) และ (Jenkins & Lyle, 2010) โดยยืนยันว่าการใช้การสนทนาจะเป็นวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดทักษะกระบวนการคิด

2. การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน

การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนนั้นช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักเคารพสิ่งที่ผู้อื่นพูดรวมทั้งการ

เคารพการตัดสินใจภายใต้เหตุผล นอกจากนี้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน ชั้นแลกเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกครั้งจากคำถามที่เพื่อนๆ ได้ออกมาตั้งจากสิ่งที่ยังสงสัย หรือที่ยังได้ประเด็นไม่ครบถ้วน การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนที่ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกทางความคิด เรียนรู้ร่วมกัน จะส่งผลให้นักเรียนที่ไม่กล้าพูด หรือไม่กล้าแสดงออก กล้าที่จะแสดงออกและแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสม อาชีพของผู้ปกครองซึ่งไม่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนดังผลของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของปีทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2544) ที่ศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญาที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. การเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม

การเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถาม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ชั้นช่วงเวลาแห่งการตั้งคำถาม ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้ตั้งคำถามจากสิ่งที่ตนเองยังสงสัยหรืออยากรู้ได้คำตอบจากเพื่อน จากการสังเกตนักเรียนที่ได้คะแนนสูงการตั้งคำถามในช่วงแรกของการจัดกิจกรรมจะเป็นลักษณะคำถามที่ไม่ซับซ้อน ถามจากในเรื่องที่ได้สนทนากับเพื่อนหรือจากสถานการณ์ เหตุการณ์ต่างๆ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปนักเรียนเริ่มใช้คำถามที่จะต้องผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ การลำดับเหตุการณ์ที่เป็นเหตุเป็นผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงจะได้มาซึ่งคำตอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางความคิดของนักเรียน เพราะนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองทำให้กระบวนการคิดวิเคราะห์เกิดการพัฒนาขึ้น ซึ่งLipmanและคณะ (Lipman et al., 1988 อ้างถึงในปีทมศิริ ธีรานุรักษ์, 2544) ได้กล่าวว่าการให้เด็กได้ฝึกใช้คำถามจะช่วยพัฒนากระบวนการคิดของเด็กได้รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนถามคำถาม เป็นส่วนหนึ่งของการสอนปรัชญาสำหรับเด็กที่ช่วยพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน

4. การเรียนรู้ผ่านการตอบคำถาม

การเรียนรู้ผ่านการตอบคำถามช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพราะการใช้คำถามจะช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม การใช้คำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กจึงมีความสำคัญเพราะครูจะใช้คำถามช่วยจุดประเด็นในสิ่งที่นักเรียนจะคิด โดยเฉพาะการใช้คำถามปลายเปิดจะช่วยให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วม ทั้งนักเรียนที่เรียนดีและนักเรียนที่เรียนไม่ดี ทำให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมและกล้าที่จะอภิปรายขยายความ แสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านการตอบคำถาม นอกจากนี้การตอบคำถามในระยะแรกของการจัดกิจกรรม นักเรียนจะตอบตามความรู้สึกจะไม่มีเหตุผลสนับสนุนคำตอบของตนเอง เมื่อระยะเวลาการทดลองผ่านไป ประมาณ 3 สัปดาห์ นักเรียนจะเริ่มใช้เหตุผลในการสนับสนุนคำตอบของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของยงยุทธ อังคสัญลักษณ์ (2559) ที่ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอนที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 อภิปรายผลการวิจัยว่าสาเหตุที่ทำให้คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการตอบคำถามของนักเรียน

5. การเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ช่วยให้นักเรียนคิดเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้ สามารถตอบคำถามได้อย่างเป็นระบบและคิดทุกอย่างได้อย่างมีขั้นตอนผ่านประสบการณ์ชีวิตและสิ่งรอบตัวของตนเองสอดคล้องกับเรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2554) ได้เสนอแนวทางในการสอนให้เด็กคิดเป็น โดยการใช้สาระหรือกิจกรรมที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก จะมีขั้นแบ่งปันเรื่องราวถ้าเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน นักเรียนจะมีคำถามและมีความพยายามที่จะสนทนากับเพื่อนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ สรุปได้ว่าการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณฉวี เจตจำนงนุช และ ประยุทธิ ไทยธานี (2554) ที่ใช้เนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันไปจัดศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่านักเรียนทุกกลุ่มในโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

6. การสรุปความรู้ด้วยตนเอง

การสรุปความรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพราะนักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการจัดหมวดหมู่ จำแนก แบ่งประเภทตามความเหมาะสม ตามหลักการหรือแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ในขั้นตอนที่หก คือ ขั้นสรุปประมวลความคิด ขั้นตอนนี้จะเริ่มเข้าสู่การสรุปความคิดหลังจากการแลกเปลี่ยนความคิดโดยการสนทนา เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดของตนเองเพื่อตอบคำถามและทำสรุปความรู้ที่ตนเองได้จากการสนทนาในกิจกรรมที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับการอภิปรายผลการวิจัยของ (Fisher, 2007) และ (Jenkins & Lyle, 2010) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการสร้างและสรุปความรู้ด้วยตนเอง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและเกิดการพัฒนาด้านการคิด เพราะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพและสะท้อนกลับข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากประเด็นทั้งหกประเด็นข้างต้นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปส่งผลให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ได้โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งมีลำดับขั้นตอนการสอนที่เป็นระบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาวิชาต่างๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์

1.1 การใช้การสนทนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ควรระวังเรื่องการจับคู่หรือการจับกลุ่มในการสนทนา นักเรียนจะได้ฝึกสนทนากับเพื่อนที่มีความคิดที่แตกต่างกันเพื่อพัฒนาระบวนการคิด

1.2 การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน ครูควรยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และสร้างบรรยากาศในการเรียน นักเรียนจะกล้าแสดงออก กล้าเสนอความคิดเห็น รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.3 ครูควรศึกษาเทคนิคการใช้คำถามอย่างละเอียด เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้

นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1.4 การเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก ควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัย หรือเป็นสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน จะช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์และช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

1.5 การฝึกให้นักเรียนได้สรุปความรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด สรุปเป็นความเข้าใจของตนเองอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยการใช้แผนภาพความคิดแบบต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กานต์สุดา มาชะศิริานนท์. (2556). *สุดยอดทักษะการคิด*. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟ ฟรินท์.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ชัคเซสมิเดีย.

บรรจง อมรชีวิน. (2554). *Thinking School สอนให้คิด*. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

ปิงปอนด์ รักอำนวยกิจ และ ยศวีร์ สายฟ้า และ ดวงจันทร์ วรคามิน. (2559). *การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนส่งเสริมการวิจัย.

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2544). ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบ ชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญา ที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/9861>

เพ็ญลักษณ์ ภักดีเจริญ. (2556). โลกโซเชียล ใครว่าคิดไม่เป็น. *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/510389>.

มนตรี วงษ์สะพาน. (2556). การยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 13(2), 125-139.

- ยงยุทธ อังคสัญญลักษณ์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/52367>
- เรณูรัชต์ ประสิทธิ์เกตุ. (2554). จัดการเรียนรู้อย่างไรให้เด็กคิดเป็น. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา*, 3(5), 1-9.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: openworlds.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ เจตจำนงนุช และ ประยูทธ ไทยธานี (2554). การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 24(1), 50-80.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *สรุปผลการประเมิน PISA 2015*. Retrieved from <http://pisathailand.ipst.ac.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ภาษาอังกฤษ

- Daniels, H. (2016). *Vygotsky and Pedagogy*. London: Routledge.
- Fisher, R. (2007). Dialogic teaching: developing thinking and metacognition through philosophical discussion. *Early Child Development and Care*, 177(6-7), 615-631.
- Jenkins, P. & Lyle, S. (2010). Enacting dialogue: the impact of promoting philosophy for children on the literate thinking of identified poor readers, aged 10. *Language and Education*, 24(6), 459-472.